

Vége a kényelmi állapotnak, lépünk járhatóbb ösvényre

Itt az idő, hogy kezünkbe vegyük az irányítást, változtassunk a stratégiánkon és másként gondolkodjunk az őszi búza termesztéséről. A klímaváltozás és a szomszédban dúló háború miatt ugyanis nem folytathatjuk a korábbi gyakorlatot.

Az utóbbi évtizedekben elhitették velünk, bármennyi Magyarországon termelt búza eladható, függetlenül a minőségétől, ráadásul úgy, hogy az tartósan stabil jövedelmezőséget nyújt a gazdálkodóknak. Ebbe a kényelmes helyzetbe rondított/rondít bele a klímaváltozás és az, hogy az Európai Uniót elárasztotta a keleti, többek közt ukrán búza. Ez utóbbi nem lenne gond, ha nem kellene vele versenyeznünk, mert az szinte lehetetlen küldetés a hazai gazdák számára. Márpedig számunkra létfontosságú az uniós piac, főként a legnagyobb vásárlónk, Olaszország, ahová a Gabonaszövetség adatai szerint 2023-ban mintegy 1,3 millió tonna búzát értékesítettünk.

Az ukrán búza előnye, hogy egyöntetű minőségben nagy mennyiség áll rendelkezésre. Ráadásul a kiváló adottságú területeken az uniósnál kevésbé szigorú gazdálkodási előírásokkal nálunk könnyebben, olcsóbban termesztik. További versenyelőny a kisebb szállítási költség, hiszen a tengeren behajóztatják az olasz kikötőkbe. Az ukrán búza nem prémium kategóriájú (jellemzően átlagos fehérjetartalmú), de az olaszok – és mondhatni, minden ország – keresik az olcsó terméket is, miközben tárt karokkal fogadják és jóval többet fizetnek a prémium minőségű búzáért.

A másik, egyre több gazda számára nyilvánvaló kihívás a klímaváltozás, melynek vitathatatlan a természetkorlátozó szerepe. Meg kell csak néznünk, hogyan alakulnak a termésátlagok hazánkban. Őszi búzából 5,35 tonna/hektár volt a termésátlag az utóbbi 5 évben. Felmerül a kérdés, hogy ilyen alacsony termésátlag esetén, miért is a genetikailag valóban nagy hozamokra képes bőtermő búzákat vetését ösztönözzük szinte kizárólagos jelleggel. Természetesen ezeknek is van létjogosultsága Magyarországon, de a Karintia Kft.-nél úgy véljük, hogy az ország teljes búzaterületén nem lehet jövedelmezően szinte csak bőtermést ígérő fajtákat termesztetni. Egyre szűkül az a régió, kistérség, ahol közelíteni tudják a genetikailag bennük lévő 8-10 tonnás hozamokat, a legtöbb helyen meglehetősen hektikus és szerény eredményeket adnak, legföljebb közepes étkezési minőséggel.

A már említett piaci átrendeződés, szélsőséges időjárás következtében jövedelmezőbb megoldások felé kell fordulnunk. Ez felerősíti a prémium búza létjogosultságát Magyarországon. Gyorsan hozzá kell tenni, hogy téves az az elképzelés, hogy prémium búzából nem lehet hektáronként 5 tonnánál többet termesztetni. Korszerű fajtákkal tervezhető teljesítmény a 6-7 tonnás hozam, prémium minőséggel. Nem fogjuk tehát lerontani az országos termésátlagot azzal, ha a termőterületek egy részén prémium fajtákat vetünk. Az elmúlt 10

A HAZAI MALMI ÉS A NYUGATI PIAC IS NYITOTT A PRÉMIUM BÚZAFAJTÁKRA

év tapasztalatai alapján kijelenthetjük, a jelen körülmények közt már csak illúzió, hogy a bőtermő fajtákkal stabilan megemelhetjük a hozamokat, mert az időjárás egyre inkább korlátozó tényezővé válik, nem beszélve a piactorzító hatásokról, melyektől egyre nagyobb csorbát szenved a jövedelemtermelő képességünk. A prémium fajták azonban lendületet adhatnak a búzatermesztésünk jövedelmezőségének.

A Nemzeti Agrárgazdasági Kamara adatai szerint az idei őszi búza vetésterülete körülbelül 920 ezer hektár, egy évvel korábban ennél több mint 50 ezer hektárral kevesebb területről 5,8 tonna/hektár termésátlagot értünk el. Ennek döntő részén, véleményünk szerint mintegy 80 százalékán bőtermő búzafajtákat termesztünk, ezt az arányt lenne érdemes megváltoztatni a prémium fajták javára.

A fajtaváltás a gazdák, sőt az integrátorok étkezési búzához kapcsolódó fehérjeszemléletét is módosítaná. Jelenleg főként azzal

törődnek, hogy hány százalék fehérjét tartalmaznak a szemek, holott tudvalevő, hogy legalább ilyen fontos tulajdonság a fehérjeminőség. És amíg tápanyag-utánpótlással a szemek fehérjetartalma növelhető, a minőség genetikailag kódolt, azaz fajtához kötődő tulajdonság. Attól prémium a fajta, hogy a liszt minőségét jellemző reológiai tulajdonságai jobbak, ezért is lehet 10-20 ezer forintos felárral értékesíteni a prémium búzát.

A prémium fajták termesztéstechnológiája, tápanyag-utánpótlása némileg más, mint a bőtermő búzáké, de nem jár többletköltséggel. Ráadásul a prémium fajták egy része ökológiai gazdálkodásba is beilleszthető. Ezeknek a fajtáknak ugyanis jellemzően nagyon jó a betegségellenálló képességük, kevesebb növényvédő szer felhasználásával megvédhetők. A nitrogén-hasznosításuk pedig átlagon felüli, ami egyáltalán nem elhanyagolható szempont a mai világban, amikor a gazdák talán legfontosabb hívó szava a takarékoság. Nem mellesleg ez a szemlélet összhangban van az európai uniós „zöld” törekvésekkel, hogy minél kevésbé terheljük környezetünket, ne többletnitrogénnel próbáljuk a fehérjetartalmat növelni.

Mindennek a kiindulópontja tehát a szemléletváltás, a fajták, a szaktudás rendelkezésre áll, és a hazai malmi és a nyugati piac is nyitott a prémium fajtákra. Egyre határozottabb irány Magyarországon is, hogy ezeket preferálták a feldolgozók. Erről az útról az elmúlt évtizedben tértünk le, de most már tudjuk, hogy a megváltozott körülmények miatt új irányt kell vennünk. Az is látható, hogy prémium búzából várhatóan nem lesznek ukrán versenytársaink, miközben a hazai malmok is prémiumbúza-éhségben szenvednek.

Óvatosan a helyben járassal! Mutatjuk az utat, álljunk rá egy járhatóbb ösvényre, termeljünk nagyobb területen prémium búzafajtákat.

Bene Zoltán

cégvezető, Karintia Kft.